

Nederland en de strijd om het talent

In *The Economist* van 7 oktober wordt een uitgebreide analyse gegeven van de migratie van talent vanuit de hele wereld naar India en China. Het is verrassend dat juist in Amerika dit als een groot probleem wordt gezien, getuige bijvoorbeeld uitspraken van *Intel*-baas Craig Barret in hetzelfde tijdschrift. Tot voor kort waren het vooral gerenommeerde universiteiten in de Verenigde Staten die een enorme aantrekkingskracht uitoefenden op de Aziatische studenten. Is deze migratie dan tot een einde gekomen? Verre daarvan; de Amerikaanse universiteiten vertegenwoordigen nog steeds de top van de wereld. (Zie ook het artikel van Ruth Curtain op pagina 242 van dit nummer.) Het verschil met vroeger is, dat Aziatische studenten nu voor het eerst massaal naar huis terugkeren om thuis hun carrière op te bouwen. De strijd om het talent is globaal geworden.

In deze strijd zijn de hoofdrolspelers de Verenigde Staten, India en China. Het zijn alle drie landen met veel geld, veel mensen en veel mogelijkheden. De problemen waar deze landen mee kampen zijn echter zeer verschillend. Amerika heeft net als Europa te lijden van een *bèta brain drain*, die eigenlijk al begint op de *high school*, waar niet genoeg gekwalificeerde leraren zijn in de harde bètavakken, en ook te weinig studenten bereid zijn om bètavakken te studeren. In India en China zijn er genoeg armere middenklassekinderen die graag wis-, natuurkunde en informatica willen studeren. Net als hier in het begin van de twintigste eeuw is de bètacarrière bij uitstek de sociale route omhoog. Bekend zijn de verhalen van families waarvan één kind als programmeur meer verdient dan de rest van de hele familie bij elkaar. In China is het patentrecht rudimentair en is het eerder gewoonte dan uitzondering dat intellectueel eigendom wordt gestolen. In het artikel 'De angst voor het wegkleden van kennis' (*NRC Handelsblad*, 4-11-2006) beschrijft Hans Buddingh' dat kennisbescherming voor Westerse bedrijven een belangrijke reden is om de *Research and Development* niet naar China te verhuizen, ook al zijn de productielijnen er al wel naar toe verplaatst. India heeft vooral te lijden onder een in verval geraakte infrastructuur en een slecht en ongelijk onderwijsstelsel. De grote technische instituten leveren een hoogopgeleide elite, terwijl de graduates van de doorsneeinstituten gewoon niet goed genoeg zijn om aan het werk te kunnen in hun bloeiende high-techindustrie: 17% van hen is werkloos. Welke rol speelt Europa in dit verhaal?

Het is niet verwonderlijk dat allerlei landen proberen aantrekkelijker te worden voor buitenlandse studenten. In Frankrijk is het overheidsbeleid geworden om het aantal buitenlandse studenten van 7% naar 20% te brengen. Singapore is hier al langer mee bezig, en heeft, dankzij zware subsidies, al een vijfde aan buitenlandse studenten verworven. Allerlei Europese landen doen hun best om het aantrekkelijker en gemakkelijker te maken voor

hogere opgeleiden om naar hen toe te migreren. Ook Nederland heeft een zogenaamde kennismigrantenregeling; in 2005 zijn er 1393 verblijfsvergunningen verstrekt aan kennismigranten, waardoor zij versneld het land binnen kunnen komen en er vijf jaar kunnen blijven. Er geldt een inkomensdrempel: een migrant tot dertig jaar moet tenminste 30.000 euro per jaar verdienen na de dertig moet het 45.000 euro zijn.

De belangrijkste factor voor de komst van buitenlands talent is echter een goede economie, waar een student ook na zijn promotie mag blijven werken en zich verder kan ontwikkelen. Wat dat betreft zou Nederland wel wat minder zuinig met haar toelatingsbeleid kunnen zijn. Het zal niet lang meer duren en er zullen Europese studenten gaan promoveren aan Aziatische universiteiten. Niet omdat die universiteiten dan al tot de top van de wereld zijn gaan behoren, maar omdat het toegang verschaft tot een nieuwe wereld. Uit onderzoek van Henk Volberda (Erasmusuniversiteit) blijkt het verkrijgen tot die toegang ook precies de drijfveer van bedrijven om innovatie en productontwikkeling naar China en India te verplaatsen, en niet de lage lonen.

Op een aantal universiteiten bestaan er initiatieven tot uitwisseling. In Leiden was er in 2005 een uitwisselingsprogramma waar studenten een maand lang mee konden lopen aan de Universiteit van Shandong. (Ik heb er ook meteen een afstudeerder op afgestuurd; het bleek een verpletterende ervaring.) Dit soort uitwisselingen dragen echter een veel te incidenteel karakter.

Ondanks hun problemen hebben de Verenigde Staten een grote voorsprong met hun gerenommeerde universiteiten en onderzoeksgebieden. De universiteiten zijn vrij in het onderhandelen over hoogleraarsalarissen, waardoor ze veel meer ruimte hebben om te krijgen wie ze willen. Door de particuliere financiering staan ze bovendien veel onafhankelijker ten opzichte van de grillen van de overheid. Ook is er geen land ter wereld waar zoveel geld beschikbaar is voor de uitwerking van nieuwe ideeën.

Dat alles is hier niet. Europa investeert 30% minder in onderzoek dan de Verenigde Staten. De universiteiten lopen aan de leiband van de overheid en kunnen bijvoorbeeld nauwelijks onderhandelen over salaris. Verder is het noodzakelijk om jonge onderzoekers krachtig te stimuleren om naar het buitenland te gaan. Het is duidelijk dat er veel geld bij moet, gewoon om met de research op hetzelfde niveau te komen als de concurrenten. Ik ben ervan overtuigd dat dergelijke inspanningen met rente worden terugbetaald. ←

Derk Pik
eindredacteur Nieuw Archief voor Wiskunde

Mathematisch Instituut, Universiteit Leiden
Postbus 9512, 2300 RA Leiden
drpik@math.leidenuniv.nl